

s komendami rytířských řádů. Katalog obsahuje shrnutí všech dostupných historicko-umělecko-historických poznatků o dané lokalitě. Nejdůležitější část katalogu podává informace o archeologických výzkumech, týkajících se předhusitské epochy konventu.

Následující grafická příloha se snaží podat obraz středověké architektonické a kulturní podoby moravských klášterů (tab. I–LXXXI).

Konventní domy představovaly pokus o pozemskou realizaci představ o dokonalém světě. Tato skutečnost se antiteticky odrazila v hmotné kultuře konventů. Na jedné straně se snaží — zejména v architektuře — o nejvyšší možnou dokonalost co se týče konstrukce, stavebních technologií a umělecké výzdoby. Avšak tyto snahy se prolínají s původními ideály řeholních komunit, jejichž ideálem byla maximální jednoduchost.

Tyto protiklady jsou postihnutečné i v nálezových celcích, získaných archeologickými výzkumy. Z jejich rozboru jednoznačně vyplývá, že celková hmotná úroveň řeholních institucí v porovnání s ostatními složkami kultury středověké společnosti patří jednoznačně k vyššímu sociálnímu prostředí tohoto období. Projevuje se to hlavně v architektuře a ve vybavení staveb (např. keramická dlažba, kachlová kamna apod.) V movité hmotné kultuře tyto rozdíly nejsou až tak patrné. Minimálně se projevují v kuchyňské a stolní keramice, jejíž soubory se až na jisté výjimky téměř neliší od souborů keramiky městského nebo poddanského prostředí. Vyšší prostředí se v konventním movitém inventáři projevuje např. výskytem skleněných nádob.

Tyto výsledky však odrážejí jen zlomek skutečnosti, neboť při dosavadním stavu archeologického výzkumu zatím není možné podat o hmotné kultuře předhusitských řeholních církevních ústavů úplnější obraz.

Na základě rozboru hmotné kultury středověkých klášterů je možné sledovat postupné upouštění od původních monastických ideálů a směřování k jisté aristokratizaci. Jeden z dokladů tohoto vývoje je přechod od poustevnické cely k novověkým klášterním palácovým stavbám.

Zuzana Karasová, Římske bronzové nádoby z Čiech (ich chronologické postavenie a význam) (Brno 1996). I.díl — 208 str., 15 tab., 19 map, II.díl — 98 stran.

Bronzové nádoby tvoria jednoznačne jednu z najvýznamnejších zložiek rímsko-provinciálneho tovaru s najväčšou vypovedacou hodnotou. Cieľom tejto práce bolo vyplniť medzeru, ktorá vznikla od poslednej práce zaoberajúcej sa bronzovými nádobami v rámci rímskeho importu vôbec (Sakař 1970). Preto i výber témy reagoval na aktuálnu potrebu nového súpisu bronzových nádob vyplývajúcu z medzinárodného projektu „*Corpus der römischen Funden im Barbaricum*“.

Metodicky práca vychádza zo staršieho súpisu V. Sakařa (1970), ktorý dopĺňa o nové nálezy publikované v odbornej literatúre, ale i o nepublikované predmety uložené v Národnom múzeu v Prahe.

V katalógovej časti (časť II) som sa pokúsila zhrnúť čo najväčšie množstvo informácií o danej nádobe, alebo fragmente (metrické údaje, typológia, chronológia, okolnosti nálezu, atď.), prípadne spresniť skôr publikované údaje.

Základom ďalšej práce bola podrobná analýza jednotlivých druhov, týkajúca sa ich typológie, rozšírenia a chronologického postavenia. Na základe takto získaných poznatkov bolo možné prikrčiť k druhej časti, kde som sa venovala významu bronzových nádob nielen v chronológii doby rímskej, ale i pri vytváraní rímsko-germánskych vzťahov severne noricko-panónskeho limitu.

V časti zaoberajúcej sa chronologickým postavením bronzových nádob som sa pokúsila upresniť dátáciu jednotlivých druhov, ale i hrobových celkov na základe vzájomnej kombinácie typov

a o detailnejšie chronologické členenie v rámci Eggersových stupňov. Zároveň práca poukázala na nedostatky súčasnej chronológie doby rímskej v Čechách a na potrebu jej nového prepracovania. Rovnako bude nutné prehodnotiť doterajšie teórie týkajúce sa keltsko-germánskych vzťahov v prechodnom laténsko-rímskom období (Eggers A). V súvislosti s ďalšími zložkami rímsko-provinciálneho tovaru je zaujímavé zistenie, že bronzové nádoby z územia Čiech neodpovedajú nárastu prílivu iného tovaru počas markomanských vojen, alebo po nich. S celkovou situáciou na limite súvisí zrejme i koniec ich výskytu v hrobových celkoch v polovici 3. stor. po Kr.

V kapitole venovanej obchodu potvrdilo bádanie staršie teórie o prioritě Norica v prvých desaťročiach po Kr. (ale i pred Kr.) vo vzťahu k Čechám a postupnej orientácii na oblasť Naddunajska v súvislosti s politickými dejinami tohoto obdobia. Na základe rozšírenia niektorých typov bronzových nádob v barbariku práca poukázala i na nové možnosti ich transportu (napr. proti prúdu Labe), ktoré však bude musieť potvrdiť ďalšie bádanie.

V súvislosti s obchodom bola pozornosť venovaná nielen obchodným trasám, druhu tovaru, ale i úlohe obchodníkov (rímskych, germánskych ?) a forme obchodu. Rovnako mohli byť bronzové nádoby získané i darom, lúpežou, alebo inými spôsobmi, ktorým som sa venovala v samostatnej kapitole.

Na základe štúdia vzájomných kombinácií jednotlivých bronzových nádob v hrobových celkoch som mohla formulovať i závery týkajúce sa ich možného použitia u Germánov a teda i o celkovej úrovni germánskej spoločnosti. Táto časť mi zároveň umožnila (na základe zrovnania zachovania funkcie servisu s rímskym vzorom) vysloviť sa i k spôsobu ich získania, pričom dávam prednosť darom (vzájomné obdarovávanie sa) pred lúpežami a obchodom.

Pozornosť bola venovaná i problematike bohatých hrobov lübsowského horizontu, s ktorými bronzové nádoby bezprostredne súvisia. Na tieto celky som sa pokúsila nazerať opäť z pohľadu výskytu istých druhov nádob, ich kombinácií, prípadne prítomnosti či neprítomnosti niektorých prvkov (napr. strebormých nádob). Hrobové celky z Čiech obsahujúce bronzové nádoby, predovšetkým bohatšie hroby, patria rozhodne vyššie postaveným osobám, pravdepodobne členom Marobudovej družiny, ktorí boli uložený do zeme ešte v čase trvania kmeňového zväzu, pričom rozhodne nejde o kniežacie hroby. Výnimočné postavenie majú z tohoto pohľadu Holubice. Celky patriace do mladšieho obdobia (klaudiovsko-fláviovského, prípadne ešte mladšie), náležia tej časti družiny, ktorá z rôznych príčin nemohla opustiť územie Čiech, prípadne ich dedičom, ktorí udržiavali kontakt s vedúcou vrstvou po odchode do naddunajského pásma. Zároveň musím konštatovať, že doterajšie kritéria vyčleňovania bohatých hrobov spomenutého horizontu nie je možné aplikovať na celé územie barbarika, a že táto problematika si zasluhuje ďalšie bádanie.

Predkladaná práca potvrdila výnimočné postavenie Čiech v rámci doby rímskej (s rôznou intenzitou) a poukázala na mnohé problémy súvisiace s novým prístupom k materiálú. Jej výsledky a predovšetkým katalóg budú použité v projekte „*Corpus der römischen Funden im Barbaricum*“.